

Umumta'lim maktablarida o'quvchilarga xor ijrochiligini o'rgatishning zamonaviy pedagogik asoslari va metodlari

Durdona Bobomurodovna Karriyeva
BuxDPI

Annotatsiya: Umumta'lim maktablarida o'quvchilarga xor ijrochiligini o'rgatishning zamonaviy pedagogik asoslari va metodlari mavzusida ushbu ilmiy ishda xor san'atini o'qitishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Tadqiqotda xor ijrochiligining musiqiy ta'limdagi o'rni, uning o'quvchilar estetik tarbiyasiga ta'siri hamda jamoaviy ijro madaniyatini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, raqamli vositalar va innovatsion yondashuvlarning xor ijrochiligini o'rgatishdagi samaradorligi asoslab berilgan. Shuningdek, o'quvchilarda intonatsion aniqlik, ritmik barqarorlik va ansambl uyg'unligini rivojlantirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqotda tajriba-sinov ishlari natijalari tahlil qilinib, zamonaviy metodlarning amaliy samarasi ilmiy jihatdan isbotlangan. Ish yakunida xor ijrochiligini o'qitish sifatini oshirishga doir tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: xor ijrochiligi, musiqa ta'limi, pedagogik texnologiya, interfaol metodlar, jamoaviy kuylash, intonatsiya, ritm, ansambl, estetik tarbiya, innovatsion yondashuv, musiqiy kompetensiya

Modern pedagogical foundations and methods of teaching choral performance to students in secondary schools

Durdona Bobomurodovna Karriyeva
BukhSPI

Abstract: This scientific work on the topic of modern pedagogical foundations and methods of teaching choral performance to students in secondary schools covers the theoretical and practical aspects of teaching choral art. The study analyzes the role of choral performance in musical education, its impact on the aesthetic education of students, and its importance in forming a culture of collective performance. The effectiveness of modern pedagogical technologies, interactive methods, digital tools, and innovative approaches in teaching choral performance is substantiated. Also, ways to develop intonational accuracy, rhythmic stability, and ensemble harmony in students are shown. The study analyzes the results of experimental work and scientifically

proves the practical effectiveness of modern methods. At the end of the work, recommendations are given to improve the quality of teaching choral performance.

Keywords: choral performance, music education, pedagogical technology, interactive methods, collective singing, intonation, rhythm, ensemble, aesthetic education, innovative approach, musical competence

Kirish. Umumta'lim maktablarida musiqa ta'limi o'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirish, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda madaniy saviyasini yuksaltirishda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, xor ijrochiligi musiqa ta'limining eng samarali yo'nalishlaridan biri sifatida o'quvchilarda jamoaviylik, hamjihatlik va musiqiy uyg'unlikni shakllantirishga xizmat qiladi. Xor ijrochiligi faqatgina qo'shiq aytish jarayoni emas, balki murakkab pedagogik va psixologik jarayon bo'lib, u o'quvchilarning eshitish qobiliyati, ritm tuyg'usi, nafas olish texnikasi va musiqiy xotirasini rivojlantirishga qaratilgan.

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar musiqa ta'limini ham zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etishni talab etmoqda. Shu sababli xor ijrochiligini o'qitishda an'anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion texnologiyalarni qo'llash dolzarb ahamiyat kasb etadi. Multimedia vositalari, raqamli platformalar, interfaol metodlar va differensial yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xor ijrochiligi o'quvchilarda nafaqat musiqiy ko'nikmalarni, balki ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarni ham rivojlantiradi. Jamoaviy kuylash jarayonida o'quvchilar bir-birini tinglash, o'zaro moslashish va umumiy maqsadga erishish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishida muhim psixologik omil hisoblanadi.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda xor ijrochiligini o'qitish jarayonida zamonaviy metodik yondashuvlar yetarli darajada tizimlashtirilmagan va amaliyotda bir xil darajada qo'llanilmayapti. Shu bois ushbu ishda xor ijrochiligini o'rgatishning zamonaviy pedagogik asoslari va metodlarini ilmiy jihatdan asoslash maqsad qilingan.

Tadqiqotning maqsadi umumta'lim maktablarida xor ijrochiligini o'qitishning samarali pedagogik asoslari va zamonaviy metodlarini aniqlash hamda ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini ko'rsatishdan iborat. Vazifalar esa xor ijrochiligining nazariy asoslarini o'rganish, zamonaviy metodlarni tahlil qilish va tajriba-sinov natijalarini umumlashtirishni o'z ichiga oladi.

Umumta'lim maktablarida xor ijrochiligi o'quvchilarning musiqiy madaniyatini shakllantirishda, estetik didini rivojlantirishda hamda jamoaviy faoliyat ko'nikmalarini mustahkamlashda muhim o'rin egallaydi. Xor san'ati qadimdan insoniyat madaniyatining ajralmas qismi sifatida shakllanib kelgan bo'lib, u nafaqat badiiy ijro

turi, balki tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyatga ega pedagogik vosita sifatida ham qaraladi. Shu bois xor ijrochiligi musiqa ta'limining eng samarali yo'nalishlaridan biri sifatida umumta'lim maktablari dasturida alohida ahamiyat kasb etadi.

Xor ijrochiligi jarayoni murakkab musiqiy-pedagogik faoliyat bo'lib, unda bir nechta psixofiziologik va musiqiy jarayonlar uyg'unlashadi. O'quvchilar bir vaqtning o'zida eshitish, kuylash, ritmi saqlash, nafasni boshqarish va jamoa bilan uyg'un harakat qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Bu jarayon nafaqat musiqiy bilimlarni, balki shaxsning ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarini ham shakllantiradi. Shu jihatdan xor ijrochiligi pedagogik jarayon sifatida kompleks yondashuvni talab etadi.

Nazariy jihatdan xor ijrochiligi musiqiy ta'limning vokal-xor yo'nalishiga kiradi va u bir nechta asosiy komponentlardan tashkil topadi. Bular: intonatsion aniqlik, ritmik barqarorlik, ansambl uyg'unligi, vokal texnika va badiiy ifodalilikdir. Har bir komponent o'quvchilarning umumiy ijrochilik mahoratini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Intonatsion aniqlik musiqiy tovushlarni to'g'ri eshitish va kuylash qobiliyatini rivojlantirsa, ritmik barqarorlik ijroning vaqt jihatdan muvofiqligini ta'minlaydi.

Pedagogik nuqtayi nazardan xor ijrochiligi o'quvchilarda jamoaviylik hissini shakllantiruvchi eng samarali vositalardan biridir. Jamoa bo'lib kuylash jarayonida har bir o'quvchi o'z ovozi umumiy musiqiy tuzilma bilan uyg'unlashtirishga intiladi. Bu esa ularda o'zaro tinglash, moslashish va hamkorlik qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli xor ijrochiligi faqat musiqiy faoliyat emas, balki ijtimoiy tarbiya vositasi sifatida ham muhim ahamiyatga ega.

Psixologik jihatdan xor ijrochiligi o'quvchilarning emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Musiqa orqali ifodalangan his-tuyg'ular o'quvchilarda estetik zavq uyg'otadi, ularning ichki dunyosini boyitadi va ijodiy fikrlashini faollashtiradi. Jamoaviy kuylash jarayonida o'quvchilar o'zlarini erkin ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Xor ijrochiligining pedagogik asoslaridan biri bu didaktik tamoyillar bilan uzviy bog'liqligidir. Ta'lim jarayonida ko'rgazmalilik, tizimlilik, izchillik va ongli o'zlashtirish tamoyillari muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi xor mashg'ulotlarini tashkil etishda ushbu tamoyillarga tayangan holda o'quvchilarning musiqiy rivojlanishini bosqichma-bosqich ta'minlashi lozim. Masalan, avval oddiy ritmik mashqlar, keyin esa murakkab xor asarlariga o'tish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Xor ijrochiligida vokal texnikaning o'rnini ham juda muhimdir. O'quvchilarga to'g'ri nafas olish, tovushni to'g'ri chiqarish, diksiya va artikulyatsiya qoidalarini o'rgatish zarur. Bu jarayonlar nafaqat musiqiy ijroni yaxshilaydi, balki nutq madaniyatini ham rivojlantiradi. Ayniqsa, yosh o'quvchilar uchun vokal mashqlarni

to'g'ri tashkil etish ularning ovoz apparatini sog'lom rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, xor ijrochiligida repertuar tanlash masalasi ham pedagogik jihatdan muhim hisoblanadi. Tanlangan asarlar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga, vokal imkoniyatlariga va musiqiy tayyorgarlik darajasiga mos bo'lishi kerak. Repertuar nafaqat badiiy jihatdan sifatli, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo'lishi lozim. Bu orqali o'quvchilarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat shakllantiriladi.

Xor ijrochiligining nazariy asoslari musiqiy ta'limning umumiy tizimi bilan chambarchas bog'liq. U umumiy pedagogika, musiqiy psixologiya, estetik tarbiya nazariyasi va metodikasi bilan integratsiyalashgan holda rivojlanadi. Shu bois xor ijrochiligini o'qitishda kompleks yondashuv zarur bo'lib, bu o'qituvchidan yuqori pedagogik va musiqiy kompetensiyani talab etadi.

Umuman olganda, xor ijrochiligining nazariy-pedagogik asoslari uning nafaqat musiqiy faoliyat, balki keng qamrovli tarbiyaviy jarayon ekanligini ko'rsatadi. U o'quvchilarning estetik, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishiga kompleks ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli umumta'lim maktablarida xor ijrochiligini samarali tashkil etish ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Umumta'lim maktablarida xor ijrochiligini samarali o'rgatish jarayonida zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Bugungi kunda musiqa ta'limi an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmay, balki innovatsion, interfaol va raqamli texnologiyalar asosida rivojlanib bormoqda. Bu esa o'quvchilarning musiqiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, ularning ijodiy salohiyatini faollashtiradi hamda xor ijrochiligida yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

Zamonaviy pedagogik metodlarning asosiy maqsadi o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yish, uning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va faol ishtirokini ta'minlashdan iboratdir. Xor ijrochiligi jarayonida bu yondashuvlar ayniqsa muhim ahamiyatga ega, chunki jamoaviy kuylash har bir o'quvchining individual imkoniyatlari va umumiy ansambl uyg'unligini birlashtirishni talab qiladi. Shu sababli o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki jarayonni boshqaruvchi va yo'naltiruvchi sifatida faoliyat yuritadi.

Interfaol metodlar xor ijrochiligini o'qitishda eng samarali vositalardan biri sifatida qaraladi. "Aqliy hujum", "guruhli ishlash", "rol o'ynash", "savol-javobli kuylash" kabi metodlar o'quvchilarning darsga faol jalb etilishini ta'minlaydi. Masalan, guruhli ishlash jarayonida o'quvchilar turli ovoz partiyalariga bo'linib, mustaqil ravishda o'z qismlarini o'rganadilar va keyinchalik umumiy xor tarkibida ijro etadilar. Bu esa ularning mas'uliyat hissini oshiradi va jamoaviy uyg'unlikni mustahkamlaydi.

Raqamli texnologiyalarni qo'llash xor ijrochiligini o'qitishda yangi imkoniyatlarni ochib berdi. Audio va video yozuvlar, musiqiy ilovalar, onlayn platformalar orqali o'quvchilar professional xor jamoalari ijrolarini tahlil qilish imkoniga ega bo'ladilar. Bu jarayon ularda musiqiy eshitish madaniyatini rivojlantiradi va ijro sifatini yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, o'quvchilarning o'z ijrolarini yozib tahlil qilishi o'z-o'zini baholash kompetensiyasini shakllantiradi.

Multimedia vositalari xor mashg'ulotlarini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Vizual va audio materiallar birgalikda o'quvchilarning musiqiy idrokini kuchaytiradi. Masalan, ekranda xor partiyalarining grafik tasviri va bir vaqtning o'zida audio ijro berilishi o'quvchilarga asarni yaxshiroq tushunish imkonini beradi. Bu esa murakkab musiqiy asarlarni o'zlashtirishni yengillashtiradi.

Differensial ta'lim yondashuvi ham zamonaviy metodlar orasida muhim o'rin tutadi. Har bir o'quvchining musiqiy qobiliyati, eshitish darajasi va vokal imkoniyatlari turlicha bo'lganligi sababli, ularga individual yondashish zarur. O'qituvchi kuchli o'quvchilarga murakkab partiyalarni, nisbatan zaifroq o'quvchilarga esa sodda melodik qismlarni berish orqali umumiy ansambl sifatini ta'minlaydi.

Xor ijrochiligida "dirijorlik elementlarini o'rgatish" metodi ham samarali hisoblanadi. O'quvchilarni vaqtincha dirijor roliga qo'yish orqali ularda ritmni boshqarish, jamoani muvofiqlashtirish va musiqiy ifodalilikni nazorat qilish ko'nikmalari shakllanadi. Bu metod o'quvchilarning musiqiy tafakkurini rivojlantiradi va ularda yetakchilik sifatlarini shakllantiradi.

Shuningdek, "tinglab takrorlash" metodi xor ijrochiligida asosiy o'rinlardan birini egallaydi. O'qituvchi tomonidan ijro etilgan musiqiy jummalarni o'quvchilar tinglab, aniq takrorlashga harakat qiladilar. Bu metod intonatsion aniqlik va musiqiy xotirani rivojlantirishda juda samarali hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich bosqichdagi o'quvchilar uchun bu usul muhim pedagogik ahamiyatga ega.

Innovatsion yondashuvlardan yana biri bu loyiha asosida o'qitish metodidir. O'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, ma'lum bir xor asarini o'rganish, tahlil qilish va uni sinf oldida ijro etish bo'yicha loyiha bajaradilar. Bu jarayon ularda mustaqil izlanish, tahlil qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar xor ijrochiligini o'qitishda nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Ular o'quvchilarda musiqiy kompetensiya bilan birga kommunikativ, ijtimoiy va refleksiv kompetensiyalarni ham shakllantiradi. Bu esa ta'lim jarayonining kompleks samaradorligini oshiradi.

Umuman olganda, xor ijrochiligini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va natijador qiladi. Bu yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy salohiyatini to'liq ochib berishga, ularni ijodiy va faol shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Umumta'lim maktablarida xor ijrochiligini o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarning samaradorligini aniqlash maqsadida o'tkazilgan tajriba-sinov ishlari muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Ushbu bobda tajriba jarayonining tashkil etilishi, uning bosqichlari, qo'llanilgan metodlar hamda olingan natijalar tahlil qilinadi. Shuningdek, xor ijrochiligini o'rgatish jarayonida o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasining rivojlanish darajasi baholanadi.

Tajriba-sinov ishlari umumta'lim maktablarining musiqa darslarida amalga oshirildi va unda o'quvchilar ikki guruhga - nazorat va tajriba guruhlariga ajratildi. Nazorat guruhida an'anaviy o'qitish usullari qo'llanilgan bo'lsa, tajriba guruhida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va raqamli vositalar asosida darslar tashkil etildi. Bu yondashuv xor ijrochiligini o'qitish samaradorligini qiyosiy tahlil qilish imkonini berdi.

Dastlabki bosqichda o'quvchilarning musiqiy tayyorgarlik darajasi diagnostika qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarda xor kuylash bo'yicha boshlang'ich ko'nikmalar mavjud bo'lsa-da, intonatsion aniqlik, ritmik barqarorlik va ansambl uyg'unligi yetarli darajada shakllanmagan. Ayniqsa, jamoaviy kuylash jarayonida bir-birini eshitish va umumiy tempni saqlashda qiyinchiliklar kuzatildi.

Tajriba jarayonida qo'llanilgan innovatsion metodlar o'quvchilarning faolligini sezilarli darajada oshirdi. Interfaol metodlar, guruhli ishlash, "rol almashish", "dirijorlikni sinash", "tinglab takrorlash" kabi usullar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytirdi. Bu esa ularning musiqiy faoliyatga faol ishtirokini ta'minladi va ijrochilik sifatini yaxshiladi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish ham tajriba natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. O'quvchilar audio va video materiallar orqali xor asarlarini tahlil qildilar, o'z ijrolarini yozib tinglab xatolarini aniqladilar. Bu jarayon ularning o'z-o'zini baholash va reflektiv fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirdi. Natijada o'quvchilar o'z ijrolariga nisbatan mas'uliyat bilan yondasha boshladilar. Tajriba yakunida o'quvchilarning xor ijrochilik kompetensiyasi sezilarli darajada yaxshilangani aniqlandi. Tajriba guruhida intonatsion aniqlik oshdi, ritmik barqarorlik mustahkamlandi va ansambl uyg'unligi sezilarli darajada yaxshilandi. Nazorat guruhiga nisbatan tajriba guruhidagi o'quvchilarning musiqiy ijro sifati ancha yuqori natijalarni ko'rsatdi.

Shuningdek, tajriba jarayonida o'quvchilarning psixologik holati ham ijobiy tomonga o'zgardi. Ular sahna oldida ijro etishdan qo'rqmaydigan, o'z fikrini erkin ifoda eta oladigan va jamoa bilan hamkorlikda ishlashga tayyor shaxslar sifatida shakllana boshladilar. Bu esa xor ijrochiligining tarbiyaviy ahamiyatini yana bir bor tasdiqladi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar xor ijrochiligini o'qitishda an'anaviy usullarga nisbatan ancha samarali hisoblanadi. Ular o'quvchilarning musiqiy, ijodiy va kommunikativ kompetensiyalarini kompleks rivojlantirish imkonini beradi. Umuman olganda, tajriba-

sinov ishlari xor ijrochiligini o'qitishda innovatsion yondashuvlarning yuqori samaradorligini isbotladi. Ushbu metodlarni tizimli ravishda qo'llash umumta'lim maktablarida musiqa ta'limi sifatini oshirishga va o'quvchilarning musiqiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi.

Xulosa. Umumta'lim maktablarida o'quvchilarga xor ijrochiligini o'rgatishning zamonaviy pedagogik asoslari va metodlarini o'rganish natijasida shuni ta'kidlash mumkinki, xor san'ati musiqa ta'limining eng muhim va samarali yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. U o'quvchilarning musiqiy bilimlarini rivojlantirish bilan birga, ularning estetik didi, ijodiy fikrlashi, jamoaviy ishlash ko'nikmalari hamda ijtimoiy faolligini shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot jarayonida xor ijrochiligining nazariy-pedagogik asoslari chuqur tahlil qilindi. Ma'lum bo'ldiki, xor ijrochiligi murakkab musiqiy-pedagogik jarayon bo'lib, u intonatsion aniqlik, ritmik barqarorlik, ansambl uyg'unligi va vokal texnikasini o'z ichiga oladi. Ushbu komponentlar o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarni qo'llash xor ijrochiligini o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshirishi aniqlandi. Interfaol metodlar, multimedia vositalari, raqamli texnologiyalar va differensial yondashuvlar o'quvchilarning dars jarayoniga faol ishtirokini ta'minlab, ularning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar qo'llanilgan guruhlarda o'quvchilarning intonatsion aniqligi, ritmik barqarorligi va jamoaviy uyg'unligi sezilarli darajada yaxshilangan. Bundan tashqari, o'quvchilarda musiqaga bo'lgan qiziqish ortgan, ijodiy faollik kuchaygan hamda o'z-o'zini baholash ko'nikmalari shakllangan.

Xor ijrochiligi o'quvchilarda nafaqat musiqiy, balki psixologik va ijtimoiy kompetensiyalarni ham rivojlantirishi tadqiqot davomida tasdiqlandi. Jamoaviy kuylash jarayonida o'quvchilar o'zaro hamkorlik qilish, bir-birini tinglash va umumiy maqsadga erishish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega.

Umumiy xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, xor ijrochiligini o'qitishda zamonaviy pedagogik asoslar va metodlardan tizimli foydalanish ta'lim sifatini oshiradi hamda o'quvchilarning musiqiy kompetensiyasini kompleks rivojlantiradi. Shu sababli umumta'lim maktablarida xor ijrochiligini o'qitish jarayonini doimiy ravishda modernizatsiya qilish va innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish zarur hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шамсиев Шерзод Истамович Формы организации музыкального общения // Вестник науки и образования. 2020. №21-2 (99). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formy-organizatsii-muzykalnogo-obscheniya> (дата обращения: 04.05.2026).
2. Шамсиев Шерзод Истамович, & Солиев Ақобир Абдукаримович (2021). Основы хорового пения на уроках музыки. Проблемы науки, (1 (60)), 55-57.
3. The role of folk songs in educating student's role of folk songs in student education. SI Shamsiev. International Journal on Integrated Education 4 (2), 76-78
4. Шамсиев, Ш. И. (2022). Молодой специалист учитель музыки, как руководитель хорового коллектива в общеобразовательной школе. Science and Education, 3(1), 540-545.
5. Шамсиев, Ш. И. (2022). Новые подходы к подготовке молодых специалистов учителей музыки, разработка уроков музыки. Science and Education, 3(1), 528-533.
6. Шамсиев Шерзод Истамович, & Солиев Ақобир Абдукаримович (2021). Развивайте навыки чтения музыки во время пения. Наука, техника и образование, (2-1 (77)), 92-95.
7. Шамсиев, Ш. И., & Ахроров, А. А. (2023). O'zbek folklorshunosligi, tarixi va uning adabiyotdagi o'rni: Shamsiyev Sherzod Istamovich Buxoro davlat pedagogika institute Musiqa va tasviriy san'at kafedrasida o'qituvchisi, Ahrorov Asrorbek Aminjon o'g'li Buxoro davlat pedagogika institute Musiqa va tasviriy san'at kafedrasida talabasi. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. –2023, 7, 137-141.
8. Шерзод Истамович Шамсиев, Шухратжон Рақсимжон Оғли Рамазонов Бошланғич синфларда вокал-хор малакаларини шакллантириш ва ривойлантириш услублари // Научный прогресс. 2021. №5. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/boshlang-ich-sinflarda-vokal-xor-malakalarini-shakllantirish-va-rivojlantirish-uslublari> (дата обращения: 05.04.2026).
9. Истамович Шамсиев С. «Способы развития навыков хорового пения». European Scholar Journal, том 2, № 9, 2021, стр. 47-49.
10. Shamsiyev, S. I. (2021). Shukhratjon Rakhimjon ogli Ramazonov Methods of formation and development of vocal-choral skills in primary schools. Scientific progress, (5).
11. Шерзод Истамович Шамсиев. Важность культуры общения и невербального выражения в ведении переговоров. С.С. Истамович - Американский журнал образования и..., 2025

12. Шерзод Истамович Шамсиев. Развитие педагогических компетенций у студентов музыкальных вузов через практику хорового дирижирования. Том 3, № 2 (2025): Американский журнал образования и обучения
13. Istamovich, S. S. (2024). Xor drijorligi fani asosida talabalarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirish. fan jurnali ta'lim va madaniyat, 2(3), 41-49.
14. Shamsiyev Sherzod Istamovich. Musiqa ta'limida talabalarning kreativlik kompetentligini rivojlantirish. Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences. Том 3, Номер 2, Страницы 72-80
15. Shamsiyev Sherzod Istamovich, Ahrorov Asrorbek Aminjon. The art of music and its place in our lives. Miasto Przyszłości. Том 41. 65-68
16. Shamsiyev Sherzod Istamovich, Ahrorov Asrorbek Aminjon o'g'li. Folklor musiqa ijrochiligi fani va xor san 'ati. Journal of Innovation, Creativity and Art. 71-74.
17. SS Istamovich. Development, Appearances and Types of Choral Art in Central Asian Countries. Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal. 73-75
18. Sherzod Istamovich Shamsiyev. Choir performance in european countries emergence. European journal of innovation in nonformal education. 347-350
19. Шерзод Шамсиев. Голос и эмоция–психология вокала. Рекомендовано к печати Ученым советом Института психологии имени ГС Костюка НАПН Украины (Протокол № 14 от 28 декабря 2020). 457 – 461
20. SS Istamovich. Soliev Akobir Abdukarimovich Develop navyki reading music in the time of peniya. Science, technology and education, 77 - 81
21. Шерзод Истамович Шамсиев. Солиев Акобир Абдукаримович. Развивайте навыки чтения музыки во время пения. Наука, техника и образование. 77 - 81
22. SS Istamovich, MD Shakirovna. Xor asarini ijrosi ustida ishlash usullari. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 83-86
23. SI Shamsiev. Mosinova DS. Educating students in aesthetic spirit through choir works. Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3 (02), 453-455
24. КБ Холиков. Определения тональности через функцию ткани гармонии. Science and Education 7 (3), 250-255
25. КБ Холиков. Об одной новой задаче тоника для создания модуляции или отклонения. Science and Education 7 (3), 256-261
26. КБ Холиков. Основные дидактические задачи к укреплению основной темы изучения нового материала по фортепиано. Science and Education 7 (3), 245-249
27. КБ Холиков. Схема интегрирования теории и гармонии по сфере изучения нового материала по фортепиано. Science and Education 7 (3), 262-267

28. КБ Холиков. Сознательное восприятие музыки через позитронноэмиссионная томография мозга и сеть внимания к обучению произведения. *Science and Education* 6 (1), 142-147

29. КБ Холиков. Распределитель стимулятора рефлекторной дуги ответ на информации полученного от источника аксонов и дендритов. *Science and Education* 5 (12), 113-119

30. KB Kholikov. Musical pedagogy and psychology. *Bulletin of Science and Education* 99 (21-2), 58-61